

Самбор М. А.

кандидат юридичних наук
(УМВС України в Чернігівській області)

Самбор А. М.

викладач
(Прилуцький гуманітарно-педагогічний
коледж ім. І.Я.Франка)

УДК 342.95

ІНШІ ТА ПОДІБНІ ДІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КВАЛІФІКАЦІЮ ДІЯННЯ ЯК АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ

Досліджено актуальні питання, пов'язані із визначенням складів окремих адміністративних правопорушень. Особливу увагу звернуто на використання поняття «інші» та «подібні дії», якими у нормах Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено діяння, котрі становлять об'єктивну сторону складу адміністративного правопорушення. Окремо наголошено на тому, що заборонні норми, якими є норми КУпАП, мають бути абсолютно визначеними та не допускати неоднозначного тлумачення, що може стати на заваді дотриманню цих норм, недопущенню вчинення цих діянь.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, склад адміністративного правопорушення, тлумачення норм, розуміння та виконання норм, інші дії, подібні дії.

Постановка проблеми. За будь-яких часів у будь-яких народів законодавство приймається не заради наявності останнього, а заради певної цілі, якою перш за все є урегулювання відносин між суб'єктами. При цьому важливим є те, наскільки позитивна норма знаходить своє втілення у фактичних відносинах. Наявність норми права не може бути самоціллю. Фактично норма права виражає ставлення громадян до того, як вони самі та інші члени соціуму повинні поводити себе за тих чи інших обставин. Дотримання, виконання тієї чи іншої норми права можливе виключно у тому разі, коли вона зрозуміла для суб'єкта її виконання. Ця вимога ставиться перед суб'єктом, який наділений повноваженнями у врегулюванні відносин та визначенні загальнообов'язкових правил поведінки.

Зважаючи на те, що прийняття норм позитивного права притаманне спеціально уповноваженим органам (наприклад, законодавчому органу України – Верховній Раді України), а також іншим органам влади (наприклад, Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування тощо), останні мають на меті забезпечити одноманітне регулювання споріднених відносин, аби уніфікувати поведінку громадян, забезпечити можливості кожного учасника реалізовувати власні інтереси, у спосіб, що не перешкоджає реалізовувати інтереси ін-

шому суб'єктові правовідносин. У такий спосіб законодавство входить у суспільство та стає невід'ємною його нормативною конструкцією. Натомість не слід забувати, що, власне, суспільство об'єднує собою громадян різних вікових категорій, різних груп за інтересами, професіями, здібностями тощо. Як наслідок, перед кожним громадянином постає ряд питань, пов'язаних із здатністю останнього належним чином виконувати ті правові приписи, які вимагаються від нього нормами позитивного права, так би мовити дотримуватися встановленої нормою права форми поведінки.

Відтак, у контексті реалізації норм позитивного права неабияку роль відіграє суб'єктивне сприйняття змісту такої норми та об'єктивне її розуміння учасниками правовідносин, а також органами та посадовими особами, уповноваженими їх застосовувати. Чіткість та зрозумілість норми права свідчить про її якість та об'єктивну можливість реалізації її приписів усіма суб'єктами відносин. Зазначене питання хвилює ряд вчених, про що свідчать наукові публікації та ґрунтовні пошукові дослідження із вказаного питання.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Стверджувати про те, що вказані питання не досліджувалися, неможливо, натомість і запевнити, що нічого недослідженого не залишилося також не можна. Дійсно, питання визначеності понять у праві досліджувалися у працях, зокрема, Т. Кашаніної [9], Т. Коломєць [12], В. Косович [13], С. Резанова [14], І. Тітко [11], С. Шапченка [10].

Незважаючи на існуючі наукові розробки, наявний нормативний матеріал «ґрішить» нормами, які несуть у собі неоднозначність, незрозумілість, що дозволяє по-різному їх тлумачити не лише щодо подібних діянь, а навіть стосовно однієї й тієї самої події. Це тягне за собою зневіру і розчарування у законі, тим більше коли це стосується нормативного пласту, яким визначаються заборони, тобто заборонних норм. Наслідком вчинення діянь, які передбачаються вказаними нормами, є застосування заходів державного примусу, що є свідченням реалізації передбаченого законом виду юридичної відповідальності.

Одним із таких законодавчих актів, норми якого визначають заборони, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [4]. Норми Особливої частини КУпАП визначають об'єктивну сторону тих діянь, які визнаються державою суспільно шкідливими і за вчинення яких передбачено певні негативні заходи впливу на осіб з боку держави. З'ясування суб'єктами правовідносин суті заборонних норм невідкладно пов'язується із тлумаченням цих норм, а саме – їх легальним чи хоча б фаховим, науковим доктринальним тлумаченням, адже здобути офіційне легальне тлумачення не так просто й доступно, навіть отримати тлумачення безпосереднім правотворцем має на своєму шляху ряд перепон як організаційного, так і практичного характеру.

Тлумачення у праві у своїх працях досліджували фахівці, які працюють у галузі теорії держави та права, зокрема, Ю. Власов, В. Денисенко, А. Заєць, Д. Михайлович, М. Онищук, М. Селівон, Ю. Тодика. Однак слід зазначити, що науково-теоретичне розроблення окресленої проблематики з точки зору

ефективності тлумачення та роз'яснень законодавства у вирішенні юридичних суперечностей потребує подальшого опрацювання [3]. На шляху здійснення якісного та доступного тлумачення норм права неабияку роль відіграє й чіткість та зрозумілість самої норми права, яка не допускає неоднозначного її сприйняття, особливо, коли це стосується заборонних норм.

Виходячи зі сказаного **метою** статті є дослідження норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, що допускають їх неоднозначне та розширювальне тлумачення та застосування під час визначення складів адміністративних правопорушень та застосування адміністративних стягнень.

Виклад основного матеріалу. Звернувшись до положень Загальної частини КУпАП, можемо пересвідчитись у тому, що вже норма ч. 2 ст. 24 КУпАП містить положення про те, що Законами України може бути встановлено й *інші*, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень (виділено нами. – *М.С.*). У такий спосіб законодавець нормативно зафіксував той факт, що перелік адміністративних стягнень, як видів державного примусу, що застосовуються до правопорушників, не є вичерпним і може бути розширений у нормах інших законів України. І це при тому, що у країні існує кодифікований законодавчий акт про адміністративні правопорушення.

Продовжуючи мову про використання у змісті норм КУпАП такого слова як «інші», звернемося до змісту норми ч. 2 ст. 34 КУпАП, де вказано, що законами України може бути передбачено й *інші* обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення (виділено нами. – *М.С.*). Орган (посадова особа), який вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшуючими і обставини, не зазначені в законі. На наш погляд, коли мова йде про пом'якшувальні обставини, обставини, що виключають факт правопорушення, або слугують інтересам захисту прав, свобод людини та громадянина, допустимо використання розширення кола таких факторів, у тому числі й шляхом використання у змісті норми такого поняття як «інші».

Виходячи з аналізу положень ч. 2 ст. 24 та ч. 2 ст. 34 КУпАП, можемо спостерігати два абсолютно різні вектори у підході законодавця до розширювального тлумачення адміністративних стягнень та обставин, що пом'якшують адміністративну відповідальність. На наш погляд, підхід, викладений у ч. 2 ст. 34 КУпАП, цілком виправданий, оскільки він спрямований на захист особи, необхідність врахування всіх обставин справи, у тому числі й тих, що підштовхнули особу до вчинення правопорушення, і які, у свою чергу, дають об'єктивну характеристику особи, обстановки, діяння з огляду на їх суспільну шкідливість, асоціальність тощо.

Положення ч. 2 ст. 24 КУпАП, з нашої точки зору, не гарантують захист від «надмірного» втручання держави у приватні відносини. Адже особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, має усвідомлювати ті негативні фактори у вигляді адміністративних стягнень, які можуть бути до неї застосовані, та за які саме протиправні діяння. Власне, на цьому ґрунтується не лише індивідуальна, а й загально-превентивна функція адміністративних стя-

гнень, у тому числі як ретроспективної, так і перспективної адміністративної відповідальності. Разом з цим такий підхід до визначення видів адміністративних стягнень у кодифікованому акті законодавства про адміністративні правопорушення не сприяє його позитивній оцінці та зрозумілості норм КУпАП. Як наслідок, суб'єктові правовідносин складно зрозуміти перш за все на побутовому, не фаховому, рівні, що не сприяє всебічності виконання норм законодавства про адміністративні правопорушення, а також не дозволяє зрозуміти, які саме заходи державного примусу, у вигляді адміністративних стягнень, можуть бути застосовані до порушника.

Поряд з цим не менш важливим є визначення об'єктивної сторони складу адміністративних правопорушень. Саме це знаходить свій вираз у нормах Особливої частини КУпАП. Та, на жаль, норми КУпАП, якими встановлюється адміністративна відповідальність, не завжди переконливо формулюють діяння, які заборонені до вчинення. Це, у свою чергу, створює певні перешкоди для громадян у розумінні й тлумаченні нормативних приписів і дотриманні таких норм, адже мова йде саме про заборонені норми.

Так, ст. 41 КУпАП містить у собі положення про те, що адміністративна відповідальність настає й за *інші* порушення вимог законодавства про працю (виділено нами. – М.С.). Положення даної норми не дають її однозначного сприйняття. Це зумовлено декількома факторами. По-перше, тим, що за окремі порушення законодавства про працю настає кримінальна відповідальність (наприклад, ст. 172, 173, 174, 175 Кримінального кодексу України), та відсутністю законодавчого розмежування порушень законодавства про працю, які тягнуть за собою адміністративну та кримінальну відповідальність, дисциплінарну відповідальність. По-друге, тим, що законодавство про працю не містить вичерпного переліку видів порушень законодавства про працю, зазначаючи лише окремі їх види. Виходячи з такого формулювання, будь-яке невиконання чи неналежне виконання імперативних норм позитивного законодавства про працю чи договірних норм, пов'язаних із трудовими правовідносинами, повинно тягнути за собою адміністративну відповідальність. Однак, це далеко не так. На нашу думку, слід переглянути виклад норми даної статті та забезпечити чіткість її викладення, що сприятиме ефективному дотриманню заборонної норми, зокрема у частині розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності.

Не є винятком з цього норми, що містяться у ст.ст. 41¹, 41² КУпАП. Ст. 41¹ КУпАП встановлює відповідальність для інших уповноважених трудовим колективом органів, представників трудових колективів за ухилення від участі в переговорах щодо укладення, зміни або доповнення колективного договору, угоди. Ст. 41² КУпАП містить норму про адміністративну відповідальність інших уповноважених трудовим колективом органів, представників трудових колективів за порушення чи невиконання колективного договору, угоди. Ст. 41³ КУпАП встановлює для цієї категорії суб'єктів адміністративну відповідальність за ненадання інформації для ведення колективних переговорів і здійснення контролю за виконанням колективних договорів, угод. Із

даних положень норм КУпАП можна побачити, що під «іншими» розуміються не лише певні діяння чи суб'єкти, прямо передбачені у законодавчих нормах, а й те, що діяння та суб'єкти можуть бути похідними із договірних правовідносин. Це, з одного боку, ускладнює розуміння та тлумачення норми КУпАП, а з іншого – гарантує забезпечення трудових прав громадян, що є результатом договірних правовідносин. Однак у контексті дотримання норм КУпАП це викликає певні труднощі. Адже це пов'язується із суб'єктним складом правопорушення, до того ж із визначеністю можливості притягнення до адміністративної відповідальності колективні органи. На жаль, у нормах КУпАП вказане питання не знайшло свого законодавчого вирішення.

Стаття 42¹ КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за виробництво, заготівлю, реалізацію сільськогосподарської продукції, що містить засоби захисту рослин, стимулятори їх росту, мінеральні добрива та *інші* хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації (виділено нами. – М.С.). Подібне використання терміна «інші» у змісті даної статті КУпАП вимагає звернення не лише до знань юридичної сфери, а безпосередньо до природничих знань, а саме хімії та агрономії. Крім того, поняття «інші» дозволяє сприймати й те, що забороняється виробництво чи реалізація сільськогосподарської продукції, яка містить не затверджені (у відповідних стандартах чи хімічних характеристиках для відповідного виду рослин) хімічні елементи, препарати, які у дійсності можуть бути й корисними, наприклад, різноманітні вітаміни, їх сполуки тощо. Отже, незалежно від того, чи такі хімічні препарати, які містяться у сільськогосподарській продукції, є корисними чи шкідливими, головне, що їх концентрація є понад гранично допустиму чи встановлену нормативами норму. Хоча, користуючись здоровим глуздом, навряд чи хтось буде скаржитися на те, що у такій продукції багато корисних хімічних речовин (хоча такі дії можуть бути приводом для відповідних дій з боку конкурентів тощо, а також слід вказати, що надлишкова наявність певних препаратів може становити загрозу здоров'ю чи життю людини), однак формально юридично – це може бути підставою для притягнення суб'єкта до адміністративної відповідальності за вказаною статтею КУпАП.

Адміністративні правопорушення, що посягають на власність, також містять у собі норми, що визначаються поняттям «інші». Так, ч. 2 ст. 57 КУпАП, встановлюючи адміністративну відповідальність за порушення вимог щодо охорони надр, зазначає, що вибіркоче відпрацювання багатих ділянок родовищ, яке призводить до необгрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин, наднормативні втрати і наднормативне збіднення корисних копалин при видобуванні, псування родовищ корисних копалин та *інші* порушення вимог раціонального використання їх запасів тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Отже, перш за все у нормативно-правових актах має бути зазначено вичерпний перелік позитивних зобов'язань суб'єктів щодо використання корисних копалин. Абсолютно визначеного переліку порушень саме раціонального використання корисних копалин нам знайти не вдалося.

У ст. 78 КУпАП зазначено, що викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, *інші* порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів тягне за собою адміністративну відповідальність. Виходячи зі змісту даної норми, неважливо яке порушення мало місце та чи призвело воно до викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Адже, досліджуючи лексику викладу даної норми, можемо дійти висновку, що друга частина норми ст. 78 КУпАП, котра починається словами «інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря», яка відділена від першої частини комою, фактично не пов'язує порушення порядку здійснення викидів із самим фактом викидів. Адже порушення на етапі здійснення заходів із викиду не завжди призводить до викиду забруднюючих речовин. Однак, «інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря», як самостійне діяння, що передбачає адміністративну відповідальність, не вказує на викид, а відтак, як можна розуміти, вказаний склад правопорушення, передбачений саме цією частиною ст. 78 КУпАП, є формальним (таким, що не потребує настання шкідливих наслідків у вигляді викидів у атмосферне повітря), тоді як перша частина (викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом) та третя частина норми ст. 78 КУпАП (перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів) є нормою із матеріальним складом. Крім того, вважаємо, що такий виклад норми статті 78 КУпАП дозволяє правопорушникам уникати більш суворого виду юридичної відповідальності, а саме – кримінальної. Адже кваліфікація «інші» дозволяє кваліфікувати як адміністративне правопорушення навіть діяння, що може містити склад кримінального проступку (якщо закон про такий зрештою буде прийнято і ним буде передбачено кримінальну відповідальність за подібні дії, пов'язані із забрудненням атмосферного повітря) чи злочину. Крім того, норма вказаної статті не містить застереження про те, що адміністративна відповідальність настає за правопорушення, за винятком діянь, які тягнуть за собою кримінальну відповідальність. Для сторони захисту це істотний аргумент, який за умов справедливого та незалежного суду може і повинен братися до відома у разі вирішення спорів про вид юридичної відповідальності, до якої має бути притягнуто правопорушника. Однак зазначений факт має не лише позитивний, а й негативний бік, оскільки дозволяє «знайти» склад правопорушення навіть там, де його ніколи й не було за тим принципом «був би порушник, а

статтю знайдемо».

Частина 3 ст. 104 КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за проїзд по посівах або насадженнях на автомобілі, тракторі, комбайні чи *іншій* машині. Вказана норма відсилає нас до норм, що містяться у Правилах дорожнього руху [5]. Однак поняття «машина» не кореспондується із нормами Правил дорожнього руху України, оскільки у Правилах використовується поняття «механічний транспортний засіб», під яким розуміється транспортний засіб, що приводиться в рух з допомогою двигуна. Цей термін поширюється на трактори, самохідні машини і механізми, а також тролейбуси та транспортні засоби з електродвигуном потужністю понад 3 кВт; «транспортний засіб» – пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів тощо. Поряд з цим не використовується поняття «машина». Це породжує певні формально-юридичні термінологічні колізії та прогалини у використанні, застосуванні та розумінні термінів.

Поняття «машина» використовується у змісті Правил дорожнього руху лише 2 рази у п. 20.6, де зазначено, що рух через переїзд сільськогосподарських, дорожніх, будівельних та інших машин і механізмів дозволяється тільки у транспортному стані, та п. 25.3, де мова йдеться про те, що швидкість руху колони та дистанція між транспортними засобами встановлюються старшим колони або за режимом руху головної машини відповідно до вимог Правил дорожнього руху. Знову спостерігаємо те, що норми змушують нас, посиляючись на «інші» машини, розкривати зміст даного поняття через самого себе, а саме через «інші» та ті самі машини.

На наш погляд, доречно у змісті ч. 3 ст. 104 КУпАП використовувати поняття чи «іншому механічному транспортному засобі». У такому разі норми КУпАП, що встановлюють адміністративну відповідальність за правопорушення на транспорті, повною мірою кореспондувалися б із нормами Правил дорожнього руху, якими і встановлено правила руху транспортних засобів.

Ст. 121 КУпАП встановлює відповідальність за керування водієм транспортним засобом, що має несправності системи гальмового або рульового керування, тягово-зчіпного пристрою, зовнішніх світлових приладів (темної пори доби) чи *інші* технічні несправності, з якими, відповідно до встановлених правил, його експлуатацію заборонено, або переобладнаний з порушенням відповідних правил, норм і стандартів. Отже, під поняттям «інші» розуміються виключно ті несправності, які зафіксовані у певних нормах та стандартах, по-друге, у цих нормах повинно бути зазначено, що саме з такими несправностями експлуатацію заборонено. В іншому випадку, вважаємо, що притягнення особи до адміністративної відповідальності за ст. 121 КУпАП є неприпустимим.

Стаття 125 КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за *інші* порушення правил дорожнього руху, крім передбачених статтями 121–128, частинами першою і другою статті 129, статтями 139 і 140 КУпАП. Норма вказаної статті характеризується неоднозначністю її сприйняття. По-перше, зі

змісту даної норми можна дійти висновку про те, що порушення правил дорожнього руху повинні бути імперативно закріплені у нормативно-правових актах загальнообов'язкового характеру. По-друге, з одного боку, норма характеризується відсильним характером її викладу. Разом з цим подібний виклад заборонної норми дозволяє її сприймати як будь-яке порушення обов'язкової до виконання норми, але у нормах позитивного права не передбачено прямих заборон. Крім того, у вказаних статтях спостерігаємо розкриття змісту суті правопорушення, які охоплюються «іншими» діями (які можна кваліфікувати за різними статтями КУпАП, тим самим надаючи такому посадовцю необмежені права).

Стаття 103¹ КУпАП, вміщує норми, якими встановлено адміністративну відповідальність за самовільне використання з корисливою метою електричної та теплової енергії без приладів обліку (якщо використання приладів обліку обов'язкове) або внаслідок умисного пошкодження приладів обліку чи у будь-який *інший* спосіб, а так само *інші* порушення правил користування електричною або тепловою енергією, а також самовільне використання з корисливою метою газу, порушення правил користування газом у побуті, що не завдало значної шкоди. Подібний виклад норми дозволяє по-різному підходити у сприйнятті поняття «інші», що створює умови для неоднозначного сприйняття та виконання заборонної норми, а також до неоднозначної правозастосовної практики. Таким чином, заборонна норма містить у собі не лише власне заборону, а й контроль за належним виконанням обов'язків учасниками правовідносин. Крім того, вона не дозволяє суб'єктові поводитися відповідно до свободи вибору, яким він послуговується у межах цивільно-правових відносин, коли особа може поводити себе будь-яким чином, за винятком вчинення прямо заборонених діянь. Адже користування електричною енергією чи тепловою енергією відбувається на підставі відповідних договорів, які, очевидно, повинні містити як істотну і обов'язкову умову договору – спосіб використання такої енергії.

Стаття 153 КУпАП встановлює відповідальність за знищення або пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та *інших* об'єктів озеленення в населених пунктах, невжиття заходів для їх охорони, а також самовільне перенесення в *інші* місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення. Як вбачається із положень даної статті, поняття «інші» являє собою ще більш розгалужене розуміння, оскільки, окрім того, що охоплює собою об'єкт озеленення, який має своє формально-правове визначення, котре являє собою територію, призначену для озеленення, на якій передбачається реконструкція і проведення капітального або поточного ремонтів об'єктів зеленого фонду [8]. Виходячи із такого юридичного поняття «об'єкт озеленення», склад правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачено ст. 153 КУпАП, настає виключно за знищення або пошкодження території (земельної ділянки), а не безпосередньо зелених насаджень. Очевидно, що земельну ділянку перенести фактично неможливо. Однак ст. 153 КУпАП передбачає захист зелених насаджень від протиправ-

них діянь. Натомість у змісті ст. 153 КУпАП замість поняття «об'єкт озеленення» доречно використовувати поняття «зелені насадження», під якими розуміється деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту [8].

У даній статті використовується поняття «інше місце», що ще більш утруднює правозастосовну практику. Адже слід визначити «те» місце, тобто виникає необхідність у зверненні до генеральних планів населених пунктів, які у більшості невеликих населених пунктів відсутні або ж не мають всеохоплюючої належної інформації про забудови та інфраструктуру населеного пункту. По-друге, слід віднайти нормативно-правовий акт, яким визначено місце, де повинні знаходитися об'єкти озеленення, й лише потім з'ясовувати, куди ж ці об'єкти перенесли. Крім того, вказана стаття не містить норми, яка б виключала відповідальність за знищення чи перенесення об'єктів озеленення у разі відводу ділянки, де такі об'єкти були, під забудову або для інших цілей, визначених Земельним кодексом України. Адже у такому разі відбудуватиметься ліквідація таких об'єктів озеленення шляхом знищення або перенесення зелених насаджень. Дехто скаже, що необхідно враховувати й суб'єктивну сторону даного складу правопорушення. Однак на таке зауваження слід вказати на те, що судова, а тим паче практика інших органів виконавчої влади, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення та розглядати справи про адміністративні правопорушення мало досліджує, якщо не сказати взагалі не досліджує, форми вини. Очевидно це пов'язано із тим, що незважаючи на те, що у ст. 10, 11 КУпАП формально закріплено форми вини, однак, ані у змісті протоколу про адміністративне правопорушення (ст. 256 КУпАП), ані у змісті постанови у справі про адміністративне правопорушення (ст. 283 КУпАП) не акцентовано увагу на формі вини, взагалі дане питання навіть не виділено, про що свідчать власне бланки протоколів про адміністративні правопорушення. У контексті сказаного, слід внести відповідні зміни до ст. 256, 283 КУпАП шляхом законодавчого закріплення необхідності відображення суб'єктивної сторони складу правопорушення у змісті відповідних процесуальних документів.

Стаття 166¹⁵ КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за продаж або *іншу* незаконну передачу приватизаційних паперів особою, яка не є власником цих документів, їх купівлю або розміщення та *інші* операції з приватизаційними документами без належного дозволу. У даному разі поняття «інші» пов'язується із наявністю певних дозволів уповноважених суб'єктів та здійснення певних операцій, визначених у чинному законодавстві України. Фактично такий підхід до використання поняття «інші» є своєрідним пошуком винятків із правил, адже операції з цінними паперами здійснюються їх власниками або уповноваженими суб'єктами.

Підпункт 2 п. 2 ч. 1 ст. 212² КУпАП містить норму з таким змістом: «засекречування інформації про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та *інші* надзвичайні події, які сталися або можуть статися та загрожують безпеці громадян». Особливістю використання поняття «інші» у змісті даної

статті КУпАП пов'язується не лише із окремими видами надзвичайних подій, які можуть мати місце, та відомості про які наявні як у змісті нормативно-правових актів, так й у теорії безпеки життєдіяльності чи інших наук, а й з прогнозованими, передбачуваними чи непередбачуваними надзвичайними ситуаціями. Адже застереження про те, що така надзвичайна подія може статися, свідчить про те, що адміністративна відповідальність має не лише ретроспективний характер, а й може наступати за думки, кимось вигадані факти або приписані подіям неіснуючі загрози. Досить лише комусь «вигадати» надзвичайну ситуацію із прибульцями тощо, така інформація вже апіорі не може бути засекречена, відтак доступ до такої інформації про таку вигадану подію не може бути обмеженим. На противагу цьому, вважаємо за необхідне згадати й про те, що встановити сам факт існування засекреченої інформації про надзвичайну подію, про яку ніхто не знає, практично неможливо.

Так, у Висновку на проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про охорону інформації з обмеженим доступом, що є власністю держави», за даними Державного комітету статистики України, динаміка розглянутих справ за вчинення адміністративних правопорушень за статтями, до яких пропонується внести зміни законопроектом, виглядає так: за ст. 212² КУпАП у 2006 році складено 1700 протоколів про адміністративні правопорушення, у 2007 році – 1172, у 2008 році – 1004 та у 2009 році – 956. В 2006 році із 1700 справ про притягнення за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 212-2 КУпАП, тільки по 1502 справах було постановлено рішення про накладення адміністративного стягнення, а по 198 справах було закрито провадження. В 2009 році з 956 адміністративних справ по ст. 212² КУпАП рішення про накладення адміністративного стягнення було постановлено тільки в 899 випадках, а 57 справ було закрито. З метою підвищення охоронної функції законодавства у сфері охорони інформації з обмеженим доступом, що є власністю держави, та ефективності застосування на практиці статті 212² КУпАП слід звернути увагу на те, що органи Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України наділені правом складати відповідні протоколи тільки в разі скоєння адміністративних правопорушень, передбачених у пункті 9 частини першої цієї статті. А в разі повторного вчинення винною особою цього адміністративного правопорушення, тобто передбаченого ч. 2 статі 212² КУпАП, правом складати такий протокол не наділена жодна посадова особа ні Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, ні Служби безпеки України. Це призводить до того, що ці особи уникають відповідальності, оскільки відсутня регламентація процесуальних повноважень відповідних державних органів у цій сфері [6]. Така позиція лише підкреслює наявність законодавчих негараздів з даного питання.

У змісті ст. 59 КУпАП констатується, що забруднення і засмічення вод, порушення водоохоронного режиму на водозборах, яке спричиняє їх забруднення, водну ерозію ґрунтів та інші шкідливі явища тягне за собою адміністративну відповідальність. Шкідливість явища, очевидно, є категорією оціноч-

ною, такою, що у кожному випадку може бути сприйнятою по-різному, залежно від суб'єктивного переконання особи, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення. У такому разі маємо справу з тим, що фактично суб'єкт, наділений повноваженнями розглядати справу про адміністративне правопорушення, на власний розсуд формулює склад адміністративного правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачено ст. 59 КУпАП.

Стаття 92¹ КУпАП, передбачаючи адміністративну відповідальність за недбале зберігання, псування, незаконне знищення, приховування, незаконну передачу *іншій* особі архівних документів, порушення порядку щодо доступу до зазначених документів, а також неповідомлення державної архівної установи про наявні архівні документи в разі виникнення загрози знищення або значного погіршення їх стану, містить у своєму змісті поняття «інша особа». При цьому не можна зрозуміти, хто належать до інших осіб: працівники архівних установ, скажімо технічний персонал, який займається переміщенням документів, чи хтось інший.

Стаття 166¹ КУпАП встановлює відповідальність за нав'язування таких умов договору, які ставлять контрагентів у нерівне становище, або додаткових умов, що не стосуються предмета договору, в тому числі нав'язування товару, не потрібного контрагенту, обмеження або припинення виробництва, а також вилучення з обігу товарів з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монопольних цін, часткова або повна відмова від реалізації чи закупівлі товару за відсутності альтернативних джерел постачання або збуту з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монопольних цін, *інші дії*, спрямовані на створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) інших підприємців, встановлення монопольних цін (тарифів, розцінок) на свої товари, а також дискримінаційних цін, що обмежують права окремих споживачів. Норма ст. 166¹ КУпАП фактично демонструє аналогічний підхід тому, який є у ст. 92¹ КУпАП. Адже під іншими діями можна розуміти практично абсолютно протилежні дії, які, з одного боку, можуть сприйматися як перешкоди, а з іншого – як абсолютно прийнятні, такі, що спрямовані на реалізацію власних інтересів суб'єкта господарювання чи окремої фізичної особи.

Норми ст. 166³ КУпАП встановлюють заборону створення нових підприємств чи *інших* організаційних форм підприємництва в будь-якій сфері діяльності, а також встановлення обмежень на здійснення окремих видів діяльності, на виробництво певних видів товарів з метою обмеження конкуренції, примушування підприємців до вступу в асоціації, концерни, міжгалузеві, регіональні та *інші* об'єднання підприємств. Питання конкуренції належить до питань ринкової економіки. Разом з цим не слід забувати про те, що у вказаній царині діють принципи, які перш за все гарантують свободу господарської діяльності. Таким чином, вказана норма КУпАП може бути використана з «корисливою» метою та може мати «корупційні» характеристики, оскільки за певних умов норма даної статті може бути використана для пригнічення підприємницької діяльності окремих суб'єктів господарювання, чия діяльність

на ринку є для когось «невігідною».

У ст. 173 КУпАП встановлено адміністративну відповідальність за дрібне хуліганство, тобто нецензурна лайка у громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та *інші* подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян. Об'єктом складу дрібного хуліганства є і відносини суспільної моральності, хоча тут об'єкт проглядається не так чітко, як при аналізі громадського спокою. У меншому ступені дрібне хуліганство посягає на відносини людської гідності, хоча останні так само можуть бути об'єктом аналізованого складу. Людська гідність, як об'єкт адміністративно караних посягань, здебільшого визначається у посяганні на неї при таких адміністративних порушеннях, як розпивання пива, алкогольних і слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях і поява у громадських місцях у п'яному вигляді, злісна непокора законному розпорядженню або вимозі працівника міліції та ін. З об'єктивної сторони, дрібне хуліганство являє собою нецензурну лайку у громадських місцях, образливе чіпляння до громадян і *інші* подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян. Вказівка закону на «*інші* подібні дії» дозволяє розглядати як дрібне хуліганство, по суті, всі дії, що за ступенем суспільної небезпеки нижче простого кримінально караного хуліганства (ч. 1 ст. 296 КК України). Таке формулювання дозволяє правозастосувальникам «підганяти» під «*інші* подібні дії» найрізноманітніші відхилення від загальноприйнятих норм поведінки, що пов'язано із серйозними труднощами при кваліфікації відповідної поведінки, а іноді з порушенням законності з боку окремих посадових осіб [1]. Однак, вочевидь, що законодавець у ст. 173 КУпАП у поняття хуліганство вкладає зовсім інший зміст. Це свідчить про варіативність визначення хуліганства у різних галузях права. Таке становище не можна визнати прийнятним, оскільки одне й те саме поняття не може тлумачитися по-різному. Окремого вирішення потребує питання щодо переліку «*інших* подібних дій», за вчинення яких особа підлягає адміністративній відповідальності за ст. 173 КУпАП. Таке визначення дозволяє доволі широко тлумачити ці положення у правозастосовній діяльності. Як бачимо, формулювання ст. 173 КУпАП також містить цілу низку недоліків. Тому на перший погляд може здатися, що декриміналізація хуліганства має сприяти виключенню дрібного хуліганства з переліку діянь, за які встановлено адміністративну відповідальність, адже відсутність першого абсолютно логічно нівелює можливість існування другого (його меншої суспільно небезпечної «проекції»). Втім це не так. Обґрунтовуючи власну позицію з цього приводу, ми можемо зазначити таке. По-перше, чинний КУпАП не містить правопорушень, які би повною мірою передбачали захист усієї сукупності суспільних відносин, які нині охороняються встановленою відповідальністю за дрібне хуліганство. Закріплення переліку відповідних правопорушень є доволі складним завданням, що, скоріше за все, може бути пов'язано з прогалинами законодавчого регулювання, що, у свою чергу, негативно позначиться на правозастосовній діяльності. Такий шлях варто визнати, скоріше, необґрунтовано довгим та складним,

ніж єдино вірним. По-друге, проведення декриміналізації того чи іншого злочину свідчить про визнання законодавцем зниження рівня суспільної небезпечності такого правопорушення, але не про повне скасування відповідальності за його вчинення, що якраз може знайти своє відображення у нормах КУпАП [2]. Зі змісту норми позитивного права можна дійти висновку про те, що занадто широка варіативність поняття дрібного хуліганства, яке включає, поряд із прямо передбаченими у нормі діями, значний спектр діянь, які виражаються у понятті «інші подібні дії». Унаслідок введення у норму ст. 173 КУпАП даного поняття фактично можна стверджувати про нівелювання загальнодозволеного методу правового регулювання, притаманного нормам цивільного законодавства, і спеціальнодозволеного для такої галузі, як адміністративно-деліктне право. Адже використання у змісті норм, які визначають діяння як адміністративні правопорушення, понять на кшталт «інші», «інші подібні дії», дає змогу стверджувати про те, що заборонні норми не мають абсолютно визначеного характеру, а також те, що вказані норми спрямовані не лише на заборону конкретних діянь, а й значних видів поведінки, які на перший погляд законодавцем не заборонені в цілях недопущення громадсько-політичного спротиву громадян, однак у будь-який момент можуть бути «підігнані» під такі заборони.

Стаття 181 КУпАП установлює адміністративну відповідальність за участь в організованих без дозволу азартних іграх (карти, рулетка, «наперсток» та *інші*) на гроші, речі та *інші* цінності. Вказане положення ст. 181 КУпАП підкреслює те, що адміністративну відповідальність за вказаною статтею несуть не організатори, а саме учасники таких ігор. Обов'язковою умовою таких ігор є відсутність дозволу на їх проведення, тобто участь в азартних іграх за наявності відповідного дозволу не тягне за собою адміністративної відповідальності. Натомість ст. 2 Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні» [6] містить норму, де зазначено, що в Україні взагалі заборонено гральний бізнес та участь в азартних іграх. Фактично відповідальність за ст. 181 КУпАП настає за участь у будь-яких азартних іграх. Адже згідно з п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні», азартна гра – це будь-яка гра, обов'язковою умовою участі в якій є сплата гравцем грошей, у тому числі через систему електронних платежів, що дає змогу учаснику як отримати виграш (приз) у будь-якому вигляді, так і не отримати його залежно від випадковості.

Поряд з цим, скажімо, неможливо вести мову про участь суб'єкта у незаконній грі в більярд. Оскільки норми Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні» не відносять до азартних ігор: організацію та проведення лотерей; організацію та проведення творчих конкурсів, спортивних змагань тощо, незважаючи на те передбачено чи не передбачено їх умовами грошовий або майновий виграш; гру в більярд, гру в кеглі (боулінг) та інші ігри, які проводяться без одержання гравцем призу (виграшу); гру на гральних автоматах типу «кран-машина» (двокоординатні автомати), де як виграш (приз) гравець отримує виключно матеріальні речі (іграшки, цукерки тощо);

розіграші на безоплатній основі з рекламуванням (популяризацією) окремого товару, послуги, торгової марки, знаків для товарів і послуг, найменування або напрямів діяльності суб'єктів господарювання, комерційної програми з видачею вигравів у грошовій або майновій формі; розіграші у вигляді конкурсів (ігор, вікторин), умови яких передбачають безоплатне набуття особою статусу її учасника та отримання учасником, який виявив кращі особисті знання та вміння, вигравів у грошовій або майновій формі за особисту перемогу; розіграші на безоплатній основі для розважальних, благодійних або пізнавальних цілей.

Незважаючи на все вищезазначене, залишаються наявні проблеми у правозастосовній практиці, пов'язані із розмежуванням складу адміністративного та кримінального правопорушення за участь та організацію азартних ігор.

Норми ст. 204 КУпАП, визначаючи об'єктивну сторону складу адміністративного правопорушення, а саме порушення посадовими особами підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, у тому числі іноземних суб'єктів господарської діяльності, що діють на території України, встановленого порядку працевлаштування, прийняття на навчання іноземців та осіб без громадянства, надання їм житла, а також *інші* порушення, якщо вони будь-яким чином сприяють іноземцям та особам без громадянства в ухиленні від виїзду з України після закінчення терміну перебування або спрямовані на їх незаконну реєстрацію, оформлення документів на проживання. Знов таки використання такого словосполучення як «інші правопорушення» не сприяє чіткості та зрозумілості заборонної норми, а навпаки – породжує дисбаланс у співвідношенні норм матеріального адміністративного та кримінального законодавства.

Висновок. Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що такий підхід до викладу заборонних норм, що характеризується відсильним характером, звісно, має право на життя. Поряд з цим відсильний спосіб викладення норм особливої частини КУпАП має декілька видів. Перший зумовлений тим, що посилання на поняття «інші» вказує на необхідність звернення до інших нормативно-правових актів, у яких подано перелік подібних до тих, що викладено у диспозиції норми КУпАП, порушень. Вказаний вид відсильного способу викладення заборонних норм також доречно класифікувати на два підвиди: 1) вказує на те, що у нормах позитивного права визначено види заборон; 2) вказує на те, що у нормах позитивного права містяться імперативні приписи, які слід виконувати, тоді як їх порушення свідчить про вчинення відповідного адміністративного правопорушення і тягне за собою адміністративну відповідальність. В останньому випадку фактично адміністративна відповідальність встановлюється не за вчинення дій, які прямо заборонені, а за діяння, які не являють собою заборону, а є результатом невиконання чи неналежного виконання обов'язків суб'єктом правовідносин. Разом з цим слід зауважити про те, що посилання на інші нормативно-правові акти, й таким чином їх введення до законодавства про адміністративні правопорушення, має відбуватися із коректним використанням понятійно-термінологічного

апарату, зміст якого має бути зрозумілим для суб'єктів.

Другий вид характеризується тим, що порушення типу «інші» не має свого формально-правового виразу. Фактично такий підхід до викладу заборонної норми не дозволяє належним чином виконувати заборони, що, у свою чергу, сприяє «незрозумілості» правової заборони та неможливості утримання від вчинення дій, які законодавчо чітко не визначені. До всього сказаного слід додати, що подібне формулювання об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення «розв'язує» руки для посадових осіб, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення та розглядати справи про адміністративні правопорушення, адже цим владним суб'єктам не лише на власний розсуд доводиться вирішувати чи є у конкретному діянні склад адміністративного правопорушення чи ні, і, як наслідок, застосовувати до такого «порушника» заходи адміністративного примусу у вигляді адміністративних стягнень, а й безпосередньо встановлювати формальний склад правопорушення, який відповідатиме заборонній нормі КУпАП. А як же бути законослухняним громадянам, які просто не можуть дотримуватися заборон, оскільки останні чітко не визначені, а отже – можна стверджувати про те, що такі заборони відсутні. Формулювання об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення терміном «інші» просто унеможлиблює виконання такої заборони.

Подібні підходи до визначення складу адміністративного правопорушення, зокрема об'єктивної сторони складу адміністративного проступку, створюють правову невизначеність у встановленні об'єктивної сторони складу правопорушення, якщо не більше – загрозу принципам свободи, верховенства права та законності.

Тлумачення слів на кшталт «інші», «подібні» дозволяє суб'єктам, уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення, кваліфікувати будь-які дії як адміністративне правопорушення, виходячи із власного розсуду. Відтак, це не сприяє правовій визначеності заборонних норм, а навпаки – сприяє свавіллю уповноважених органів. При цьому відстояти особі свої права практично неможливо, оскільки норма закону, стверджуючи про нібито абсолютну визначеність складів адміністративних правопорушень, дозволяє особам, уповноваженим складати протоколи про адміністративні правопорушення та розглядати справи про адміністративні правопорушення, додатково сприймати дії особи як адміністративне правопорушення, яке не знайшло об'єктивного формулювання у нормі позитивного права.

Ураховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне внести відповідні зміни до норм КУпАП та виключити поняття «інші», які використовуються під час формулювання об'єктивної сторони адміністративного правопорушення. Перш за все це має створити умови доступності сприйняття змісту КУпАП тим, хто й повинен утримуватися від таких заборонених законом діянь. По-друге, наблизить законодавство про адміністративні правопорушення на крок до високих ідеалів свободи, рівності та справедливості, яким підкорено всю систему права та законодавства. По-третє, такі зміни відповідатимуть принципу «дозволено те, що прямо не заборонено законом», а також

створять чітку правову позицію, яка, на нашу думку, відповідатиме потребам громадянського суспільства щодо імперативного визначення вичерпного кола діянь, які заборонені до вчинення під загрозою застосування до осіб, які їх вчинять, заходів державного примусу відповідно до норм процесуального позитивного права (перш за все це стосується другого підходу, який вище окреслений нами). Вважаємо, що все це слугуватиме формуванню необхідних передумов та утвердженню принципу верховенства права, невід'ємною складовою якого є забезпечення прав, свобод та інтересів людини і громадянина не лише у правовідносинах, де превалюють елементи координації та рівності учасників, а й у правовідносинах, для яких характерні зв'язки субординації та превалювання представників органів влади та управління.

Бібліографічні посилання

1. Адміністративні проступки, підвідомчі міліції: кваліфікація, доказування, особливості провадження : мультимед. навч. посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/naiu/tslc/books/admin_prostupku/Files/L5/L5_1.htm
2. *Іванцов В.О.* Актуальні питання відповідальності за вчинення хуліганства / В.О. Іванцов, П.Ю. Корнієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу.: <http://www.pravnik.info/2013-12-27-12-38-39/17-aktualni-pitannya-vidpovidalnosti-za-vchinennya-xuliganstva.html>
3. *Майстренко О.В.* Роль тлумачень та роз'яснень законодавства / О.В. Майстренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/8077>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1360053215179834> (статті 1-212²⁰); <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/print1360053215179834> (статті 213-330)
5. Про Правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF/print1394632008075794>
6. Про заборону грального бізнесу в Україні : Закон України від 15 травня 2009 року № 1334-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1334-17>
7. Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про охорону інформації з обмеженим доступом, що є власністю держави» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=40348&pf35401=193589>
8. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10 квітня 2006 року № 105 / Головний правовий портал України «Ліга Закон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE12754.html
9. *Кашанина Т. В.* Оценочные понятия в советском праве / Т.В. Кашанина // Известия ВУЗов. Правоведение. – 1976. – № 1. – С. 25-31.
10. *Шапченко С. Д.* Оценочные признаки в составах конкретных преступлений : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Шапченко С. Д. – К., 1988. – 24 с.
11. *Тітко І. А.* Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України : монографія / І.А.Тітко. – Х., 2010.
12. *Коломоєць Т. О.* Оціночні поняття в адміністративно-деліктному праві України :

деякі аспекти їх функціонального призначення/ Т. О. Коломоєць, В. А. Біленко // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Юридичні науки. – 2010. – № 4. – С. 81-85.

13. *Косович В. М.* Оціночні поняття як джерело і форма права / В. М. Косович // Вісник Львівського ун-ту. – 2004. – Вип. 40. – С. 50-59.

14. *Резанов С. А.* Оціночні поняття як нормативне закріплення адміністративного розсуду / С. А. Резанов // Вісник Нац. ун-ту внутрішніх справ. – 2004. – Вип. 28. – С. 163-169.

Самбор Н. А., Самбор А. Н. Другие и подобные действия как элемент состава правонарушения и его влияние на квалификацию деяния как административного проступка. Исследованы актуальные вопросы, связанные с определением составов отдельных административных правонарушений. Особое внимание обращено на использование понятия «другие» и «подобные действия», которыми в нормах Особенной части Кодекса Украины об административных правонарушениях определены деяния, составляющие объективную сторону состава административного правонарушения. Отдельно сделан акцент на том, что запретительные нормы, каковыми есть нормы КУоАП, должны быть абсолютно определенными и не допускать неоднозначного толкования, что может помешать соблюдению этих норм, недопущению совершения этих деяний.

Ключевые слова: административное правонарушение, состав административного правонарушения, толкование норм, понимание и выполнение норм, другие действия, подобные действия.

Sambor M. A., Sambor A. M. Other action and such actions as an element of an administrative offense and its impact on the qualification of an act as an administrative offense. The article deals with current issues related to the determination of certain misdemeanors. Particular attention is paid to the use of the term «other» and «similar actions» in which special regulations of the Code of Ukraine on Administrative Offences (COA) defined acts which constitute the objective side of an administrative offense. In any era, any legislation adopted nations, not for the presence of the latter, but for certain purposes, which, above all, a settlement of relations between actors. Compliance, implementation of a rule of law is possible only in the case where it is clear to the subject of its implementation.

It should be noted that this approach to the presentation of restrictive rules that characterized referential character, certainly has the right to life. At the same referential way wording of the special part of the CAO has several species. The first is due to the fact that the reference to the notion of «other» indicates the need for recourse to other legal acts, which contains the list similar to those set forth in the disposition rules CAO infringed. The specified type of referential mode of presentation of restrictive rules as appropriate classified into two subtypes: 1) indicates that the norms of positive law bans certain types; 2) indicates that the norms of positive law contains mandatory requirements that must be performed, while their violation demonstrates the commitment of the corresponding administrative offense and entail administrative liability. In the latter case actually established administrative responsibility for actions not expressly prohibited, and for acts that do not constitute a ban, but a result of non-fulfillment or improper fulfillment of obligations of a business relationship. However, it should be noted that the reference to other regulations, and thus feeding into law on administrative offenses should be of consistent use of concepts and terminology, the content of which must be understood by the subjects.

The second type is characterized by the fact that a violation of the «other» has no formal legal expression. In fact, this approach to the presentation of prohibitive rules do not adequately fulfill the ban, which in turn contributes to «unclear» legal prohibition and inability to abstain from actions that are not precisely defined by law. To all this must be added that this formulation the objective side of the administrative offense «solve» hands to officials authorized to draw up protocols on administrative violations and consider cases on administrative offenses, because this powerful actors not only discretionary have to decide whether a particular meaning in the corpus administrative offense or not, and, consequently, apply to this «offender» measures of

administrative coercion in the form of administrative penalties, but also directly establish formal of the offense to suit prohibitory rules CAO. But what about law-abiding citizens who simply can not abide by the prohibitions, as they are not clearly defined, and therefore - it can be argued that such bans are not available. The wording of the objective side of an administrative offense by the term «other» is simply impossible to perform such a ban.

Keywords: *administrative offense, the composition of the administrative offense, interpretation of, understand and adhere to regulations, other actions, such actions.*

Надійшла до редакції 08.09.2014

Задаля Д. К.

аспірант

*(Інститут права імені Володимира Сташиса
Класичного приватного університету)*

УДК 342.924

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ У СФЕРІ ОСВІТИ

Висвітлено правові підстави забезпечення охорони громадського порядку у сфері освіти, доцільність запровадження у закладах системи середньої освіти України інституту шкільних приставів, діяльність яких буде спрямовано на підтримання громадського порядку в навчальних закладах та дотримання етичних норм поведінки всіма учасниками навчально-виховного процесу.

Ключові слова: *конфлікт із законом, компетентний нагляд, профілактика правопорушень, соціальний педагог, служба у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, шкільний пристав.*

Постановка проблеми. Україна стоїть на шляху побудови правової держави та створення якісно нового суспільства, у якому забезпечуються переваги загальнолюдських цінностей. Тобто вона претендує на визнання її іншими державами світу як цивілізованої країни, що у своєму розвитку керується пріоритетами прав людини і верховенства закону.

Упродовж століть держави та їхні уряди постійно розробляли і прагнули вдосконалювати правові підстави забезпечення охорони громадського порядку шляхом посилення відповідальності за правопорушення в частині забезпечення дітей особливим піклуванням та допомогою з боку держави у сфері освіти.

Організація Об'єднаних Націй у своєму Статуті затвердила віру в основні права людини, у гідність і цінність людської особи та сповнена рішучості сприяти соціальному прогресу й поліпшенню умов життя [9].

Загальна декларація прав людини проголосила, що кожна людина має володіти всіма правами та свободами, які в ній вказані, без будь-якої дискримінації за такими ознаками, як раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні й інші переконання, національне або соціальне походження, майнове становище, народження або інша обставина [1].